

Kindertuinen

Inleiding

Veel enthousiaste tuinders zullen hun eerste ervaringen met een tuin al vroeg hebben opgedaan. De grote moestuin van oma op de boerderij, een schooltuintje midden in de stad, of een eigen hoekje in de voormalige zandbak. Vaak dierbare herinneringen, ondanks dat het resultaat wel eens achterbleef bij de verwachting.

Als u kinderen of kleinkinderen heeft, is het leuk om ze ook zelf te laten tuinieren. Immers: jong geleerd is oud gedaan. Bovendien is het heel verfrissend om zelf ook weer eens met kinderogen naar de tuin te kijken.

Jonge kinderen

Bij het tuinieren met kinderen is het belangrijk om de leeftijd, en de daarmee samenhangende ontwikkeling, erbij te betrekken. Iedere leeftijdsgroep benadert het tuinieren op een andere manier. Daarbij aansluiten is noodzaak. Te moeilijk is demotiverend, net als te makkelijk. Om de juiste moeilijkheidsgraad te vinden, met alle individuele verschillen per kind, is de kunst.

Kleuters zijn heel sterk gericht op beleving van de tuin. Tuinieren vinden ze erg leuk maar ze verstaan er iets anders onder dan wij. In de grond wroeten, de mooie glimmende zaadjes bekijken (zonde om in de grond te stoppen), afgeleid worden door een torretje en samen met het onkruid ook alle andere plantjes eruit halen. Alles levert intensieve ervaringen op die heel goed aansluiten bij de leefwereld van een kleuter.

Kinderen van zes tot tien krijgen geleidelijk meer oog voor het hoe en waarom. De begrippen zaad, kieming, plantje, groei en oogst krijgen steeds meer inhoud. Ook kan een kind naarmate het ouder wordt meer overzien, meer geduld opbrengen en ontwikkelt het de handigheid om precieze werkjes te doen en met gereedschap om te gaan.

Kinderen van boven de tien zijn al heel goed in staat om zelf keuzes voor gewassen te maken en zelf de indeling van de tuin te bepalen, eventueel met wat hulp. Als het lukt om een kind meerdere jaren enthousiast te houden dan is het mogelijk om de ervaring van voorgaande jaren te gebruiken en wordt het steeds meer ingevoerd in de wereld van het tuinieren.

Hoe groot wordt de tuin

Ook bij het bepalen van de grootte van de tuin moet met de leeftijd en dat wat het kind aankan rekening gehouden worden. Voor een kleuter zijn 2 bedjes van ieder 1m² al heel wat. Oudere kinderen kunnen geleidelijk een grotere tuin aan en veel tienjarigen kunnen prima 10m² onderhouden. Aan een stukje grond voor kinderen worden hoge eisen gesteld. Zo moet het bij voorkeur makkelijk te bewerken zijn, vruchtbaar zijn, zonnig liggen en overzichtelijk zijn. Kinderarmen zijn kort en om overal bij te kunnen zijn smalle bedjes en overal kleine paadjes omheen belangrijk. Een bedje mag niet breder zijn dan 1 meter en afhankelijk van de beschikbare vorm en ruimte moeten er regelmatig paadjes zijn, zodat het kind makkelijk om de bedjes heen kan lopen. Om het tuintje overzichtelijk te houden zijn hulpmiddelen - zoals een plattegrondje waarop bijgehouden wordt waar gezaaid is, en stokjes als markering - belangrijk. Ook rijtjes met plantuien zijn een goed middel om al vroeg in het voorjaar herkenningspunten te maken. Een mooi naambordje maakt het natuurlijk áf.

Welke gewassen

Bij de gewaskeuze voor kinderen zijn een paar zaken belangrijk:

- niet te kwetsbaar, goed resultaat gevend;
- snel kiemend;
- duidelijk herkenbaar.

Het indelen van het tuintje en de keuze van gewassen is leuk om in het voorjaar samen met het kind te doen. Weeg af of het haalbaar is wat het kind wil en houd zoveel mogelijk rekening met zijn voorkeuren. Niets is erger dan spruitjes uit je eigen tuin te moeten eten als je helemaal geen spruitjes lust! Veel kleuters zijn dol op radijsjes, worteltjes en kerstomaatjes, gewassen die goed in een kleuterhand passen. Vooral zonnebloemen zijn natuurlijk een onvergetelijke beleving, ook stevige, uitbundig bloeiende snijbloemen zijn geschikt, maar bereid je voor op bosjes bloemen met héél korte steeltjes. Voor oudere kinderen zijn diverse

gewassen aantrekkelijk zoals tuinkers (in de beginletter van je naam zaaien), radijs, sla (snelle oogst), aardappel (één aardappel wordt heel veel aardappels). Ook worteltjes, bieten en plantuien geven veel plezier. Tomaten vinden kinderen vaak erg leuk maar ze hebben wel extra begeleiding nodig met het verzorgen. Goed leren dieven is heel moeilijk, maar dit kun je vermijden door kers- of struiktomaten te nemen. Ook moet er een plekje zijn met wat bloemen. De zonnebloem mag natuurlijk niet ontbreken maar ook droogbloemen zoals strobloem, of juffertje in het groen zijn leuk. Oost-Indische kers, een viooltje en liefst stevige snijbloemen zoals goudbloemen, zinnia's en asters zijn geschikt. Ook kruiden zoals een pol bieslook, pepermint, basilicum, peterselie en selderij kunnen goed een plekje vinden.

Thematuinen

In plaats van een min of meer traditioneel moestuintje kunnen er ook heel andere tuinen gemaakt worden. Bijvoorbeeld een reuzentuin met allerlei snelgroeiende, forse gewassen, zoals zonnebloem, rabarber, wonderboom (let op: de zaden zijn zeer giftig) enzovoort. Ook kan een prachtige tuin ontstaan door allerlei planten te verzamelen met dierennamen bijvoorbeeld met koekoeksbloemen, kattesnor, reigersbek, wolfsfoot, bijenvoer.

Hoeveelheden

Zaai of plant nooit veel van één gewas in een kindertuin. Beter is het om veel verschillende dingen te nemen, dan worden teleurstellingen altijd door iets anders gecompenseerd. Voor groente is het een goede leidraad om niet meer dan een of twee gezinsmaaltijden te kweken. Een of twee aardappels, een tomatenplant, één rijtje per bloemensoort. Veel verschillende gewassen geven ook meer afwisseling in werkzaamheden, dat houdt de stemming erin!

Zaaien

Leg een kind altijd goed uit wat, waar en wanneer gezaaid moet worden en houd dat zelf bij. Grotere zaden zoals radijs, biet of zonnebloem kunnen kinderen goed één voor één in een geultje leggen. Alle kleinere zaden mengen met zand om te zorgen dat het goed verdeeld wordt. In het begin zullen kinderen er veel moeite mee hebben om de zaden regelmatig te verdelen maar met wat geduld en aanmoediging lukt het steeds beter. Vergeet niet om meteen het gezaaide te markeren door stokjes aan begin en eind van het geultje te zetten. In de periode na het zaaien is het goed om vaak samen te kijken of er al iets opkomt, dat motiveert en het kind leert z'n tuintje en de plantjes erin steeds beter kennen!

Na het zaaien en het eerste enthousiasme breekt altijd een moeilijke periode aan als blijkt dat het onkruid harder groeit dan het gezaaide en de oogst ook nog eens op zich laat wachten. Laat op zo'n moment het kind niet aanmodderen maar toon begrip voor het ongeduld. Verzin trucjes, help een handje mee en zorg voor afwisseling. Laat het kind gewassen zoals sla en radijsjes altijd na het wieden oogsten, niet ervoor! Kortom: probeer te motiveren!

Oogstfeest

De oogst is altijd een feest in de tuin. Besteed dan ook echt zorg en aandacht aan de opbrengst uit de kindertuin. Bereid, samen met het kind, een feestmaal van de eigen oogst. Maak er eventueel mooie menukaarten bij. Verzorg snijbloemen goed en maak bosjes droogbloemen. Bovendien vindt de juf of meester het vast leuk om ook een bosje bloemen te krijgen! Uitgebloeide zonnebloemen kunnen gedroogd en bewaard worden voor de vogels in de winter.

Gereedschap

Bij veel tuincentra zijn tegenwoordig kinderharken en kleine handhakjes en krabbertjes te koop. Ook een emmertje en gieter zijn in de ogen van een kind onmisbare attributen. Veel kinderen zijn dol op harken. Helaas valt het in de praktijk tegen en blijven de plantjes er ook nog snel aan hangen. Laat kinderen daarom naar hartelust harken als de tuin nog braak ligt. Daarna kan de hark beter alleen gebruikt worden voor de paadjes en als handig hulpmiddel om met de hand regeltjes langs te trekken. Veel wiedwerk kan het beste met de hand of met een handhakje worden gedaan. Zo voorkom je uitschieten tussen het gezaaide, wat met de lange steel van een hark of schoffel gemakkelijk gebeurt. Breng kinderen vanaf het begin discipline met gereedschap bij, dat is wel zo veilig. Leer ze daarom vanaf het begin om een hark met de tanden naar beneden neer te leggen en om het gereedschap na het tuinieren weer op te bergen.

Leer mij het zelf te doen

Bovenstaande is een bekende spreuk van Maria Montessori, grondlegger van de Montessorischolen. Ook bij het begeleiden van een kind in een tuin is dit de beste houding. Bij alle werkzaamheden is het goed om je te realiseren dat een kind nog geen volmaakte tuinder is en niet alles overziet. Besteed daarom veel tijd aan dingen voordoen en uitleggen waarom je dingen op een bepaalde manier of volgorde doet. Maar verlies ook niet uit het oog dat het kind pas echt plezier in tuinieren krijgt als het ook 'zelf doet' en zelf verantwoording draagt. Bij die eigen verantwoording hoort ook het recht op eigen fouten maken. Natuurlijk moeten die fouten niet het plezier vergallen, maar fouten zijn nu eenmaal onmisbaar om van te leren.

Geschikte 'kinderplanten'.

Groenten

<i>Soort</i>	<i>Bijzonderheden</i>
Tuinkers	snel resultaat, in leuke vorm zaaien
Radijs	snel resultaat
Wortel	mooi blad, lekker, evt. 'Parijse ronde', verrassend
Aardappel	spectaculaire oogst
Plantui	markering in het voorjaar, uienstrengen vlechten
Sla/ijsbergsla	snelle groei, ijsbergsla schiet niet snel door
Andijvie	snelle groei
Spinazie	snelle groei
Suikermaïs	spectaculaire groeier, lekker
Rode biet	goed herkenbare kiemplanten
Tomaat	dieven is een secuur werkje
Courgette	makkelijke groeier, geweldige oogst
Rabarber	indrukwekkende plant + oogst
Koolsoorten	sterke planten
Sperziebonen	stambonen zijn praktisch, stokbonen maken het tot een 'echte' tuin

Bloemen

<i>Soort</i>	<i>Bijzonderheden</i>
Viooltje	vroeg in het voorjaar iets bloeiends
Zonnebloem	onovertroffen groeikracht, uitgebloeide bloemen als vogelvoer
Afrikaantje	gebruik enkelbloemige, trekken vlinders aan
Goudsbloem	sterke snijbloem
Juffertje in 't groen	geschikt als droogbloem
Strobloem	geschikt als droogbloem
Oost-Indische kers	bloemen eetbaar in salade, snijbloem
Cosmea	uitbundig, snijbloem
Zinnia	sterke snijbloem

Tekst: Machteld Klees